

SLOVENSKÁ REPUBLIKA
UZNESENIE
Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 3/2015-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 14. januára 2015 predbežne prerokoval sťažnosť politickej strany P., zastúpenej advokátom Mgr. Karolom Haťapkcom, Drieňová 34, Bratislava, vo veci namietanej nezákonnosti a neústavnosti volieb na funkciu starostu obce Dunajská Lužná konaných 15. novembra 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť politickej strany P. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. novembra 2014 doručená sťažnosť politickej strany P. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom Mgr. Karolom Haťapkcom, Drieňová 34, Bratislava, vo veci namietanej nezákonnosti a neústavnosti volieb na funkciu starostu obce Dunajská Lužná (ďalej aj „voľby“) konaných 15. novembra 2014.

Zo sťažnosti a z k nej pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľka svojou sťažnosťou napáda správnosť výsledkov volieb, ktorých sa za sťažovateľku ako politickú stranu zúčastnil ako kandidát na starostu P. P. Sťažovateľka sa ako politická strana vo voľbách zúčastnila, a preto je aktívne legitimovaná na podanie sťažnosti v tejto veci.

Ako ďalší kandidáti na starostu obce boli zaregistrovaní kandidáti: „Š. J., nezávislý kandidát, M. L., nezávislý kandidát, D. N., Priama demokracia, E. O., Strana zelených, B. S. NOVA, OLANO, E. T. nezávislá kandidátka.“

Podľa sťažovateľky v priebehu volieb do orgánov samosprávy obce Dunajská Lužná došlo k porušeniu zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“). K namietanému porušeniu volebného zákona malo podľa nej dôjsť v dôsledku toho, že «*Pán Š. J. ako osoba vo funkcii starostu obce Dunajská Lužná a súčasne tiež ako starosta zvolený dňa 15. 11. 2014 vo voľbách do orgánov samosprávy obcí v obci Dunajská Lužná („starosta“) verejne osočoval a ohováral sťažovateľovho kandidáta na starostu obce Dunajská Lužná P. P.; sťažovateľ disponuje taktiež informáciami, že starosta v súvislosti s konaním a priebehom voľby do orgánov samosprávy obcí v obci Dunajská Lužná kupoval hlasy oprávnených voličov. Ďalej starosta obce Dunajská Lužná krivo obvinil sťažovateľovho kandidáta na starostu obce Dunajská Lužná P. P. z krádeže dreva v obci Dunajská Lužná, neumožnil sťažovateľovi vysielanie obecného rozhlasu a verbálne vyhrážal sa sťažovateľovmu kandidátovi na starostu obce Dunajská Lužná P. P. v priestoroch Obecného úradu Dunajská Lužná.*».

Sťažovateľka následne vyhlásila, že v prípade, ak ústavný súd nálezom vyhlási voľby za neplatné, zaväzuje sa uhradiť všetky oprávnené náklady súvisiace s konaním nových volieb, pretože „*považuje za spravodlivé nezaťažovať takýmito nákladmi štátny rozpočet Slovenskej republiky*“.

Podľa názoru sťažovateľky v predmetnej veci došlo k porušeniu práva na rovnaký prístup k službám územnej samosprávy zameraným na podporu alebo na prospech ich volebnej kampane podľa § 30 ods. 3 volebného zákona, ako aj k porušeniu princípu slobodnej súťaže politických síl podľa čl. 31 ústavy.

Vo svojej argumentácii sťažovateľka ďalej poukázala na právne závery obsiahnuté v judikatúre ústavného súdu (nálezy sp. zn. PL. ÚS 56/2011 z 2. marca 2011, sp. zn. PL. ÚS 18/2011 z 2. marca 2011, sp. zn. PL. ÚS 118/07 z 5. septembra 2007, sp. zn. PL. ÚS 18/99 z 18. marca 1999, sp. zn. PL. ÚS 83/2011 z 23. februára 2011, sp. zn. PL. ÚS 19/07 z 5. septembra 2007 a sp. zn. PL. ÚS 27/2011 z 23. februára 2011), ako aj na článok JUDr. Ivety Macejovej, PhD., publikovaný na webovej stránke ústavného súdu označený ako „*Volebné sťažnosti v rozhodovacej činnosti ÚS SR*“.

Podľa sťažovateľky ústavný súd obzvlášť ochraňuje princíp slobodných volieb, ktorý zahŕňa v sebe tak organizačné záruky volebného procesu, ako aj jeho ľudsko-právnu dimenziu. V dôsledku už popísaných skutkových okolností došlo podľa sťažovateľky k hrubému a závažnému porušeniu volebného zákona, pričom uvedené porušenie svojím charakterom a intenzitou podľa nej spochybňuje samotné výsledky komunálnych volieb v obci Dunajská Lužná a odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby v tejto obci a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle oprávnených voličov v obci Dunajská Lužná.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka ústavnému súdu navrhla, aby vydal nález, v ktorom vysloví:

„Voľby starostu obce Dunajská Lužná konané dňa 15. 11. 2014 vyhlasuje za neplatné.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi (politickej strane P.) náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 284,08 EUR, ktorá je splatná do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet právneho zástupcu sťažovateľa Mgr. Karola Haťapku, advokáta.

Zároveň sťažovateľ žiada o nezverejňovanie svojho mena, priezviska, dátumu narodenia a bydliska ako aj mena a priezviska svojho právneho zástupcu v súvislosti s publikovaním uznesení a nálezov na Web - stránke ústavného súdu a v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky a žiada o vykonanie ich anonymizácie a nahradenie ich mien a priezvisk iniciálkami.“

II.

Podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, volieb do orgánov územnej samosprávy a volieb do Európskeho parlamentu.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Ústavný súd konštatuje, že podanie sťažovateľky vzhľadom na jeho obsah posúdil ako sťažnosť podľa čl. 129 ods. 2 ústavy.

Právomoc zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde uplatní ústavný súd v súlade so svojou stabilizovanou judikatúrou len vtedy, ak k porušeniu volebného zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99). Nie každé porušenie volebného zákona teda vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy volebného práva uznávané spoločenstvom

demokratických štátov. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov.

Vo všeobecnosti platí, že k tomu, aby ústavný súd vyhovel volebnej sťažnosti, musia byť splnené tri základné predpoklady: a) zistenie protizákonnosti volieb, t. j. porušenie zákonov upravujúcich organizáciu a priebeh volieb, b) príčinná súvislosť medzi zistenou protizákonnosťou volieb a sťažovateľom namietanou neplatnosťou volieb, resp. voľby kandidáta a c) intenzita protizákonnosti volieb, ktorá už spochybňuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú (boli) prejavom skutočnej vôle voličov (m. m. PL. ÚS 118/07). Dôležitým komponentom volebného súdnictva je teda zisťovanie intenzity volebných nedostatkov z hľadiska ich vplyvu na rozhodovanie voličov a najmä na výsledok volieb.

Súčasťou zákonom predpísaných náležitostí volebnej sťažnosti sú aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Vo vzťahu k voľbám, ktorých výsledok už bol uverejnený v zmysle príslušných ustanovení volebného zákona (v tomto prípade podľa § 45 volebného zákona), platí prezumpcia ich ústavnosti a zákonnosti, ktorá platí dovtedy, kým ústavný súd o voľbách napadnutých volebnou sťažnosťou v zmysle § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodne inak, ako zamietnutím sťažnosti. Preto je na sťažovateľovi, aby v záujme prijatia sťažnosti na ďalšie konanie (pri predbežnom prerokovaní) kvalifikovaným spôsobom označil také dôkazy, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu nasvedčujú, že jeho tvrdenia o neústavnosti alebo nezákonnosti volieb sú reálne, prípadne aspoň vysoko pravdepodobné, a zároveň sú spôsobilé preukázať tak intenzívne porušenie volebného zákona, ktoré by odôvodňovalo záver o inom legitímnom výsledku volieb, než bol uverejnený (m. m. PL. ÚS 3/2010).

Sťažovateľka namieta nezákonnosť volieb, ku ktorej malo dôjsť v dôsledku toho, že

- Š. J. ako starosta obce Dunajská Lužná v čase konania volieb a zároveň zaregistrovaný kandidát na starostu v týchto voľbách verejne osočoval a ohováral riadne zaregistrovaného kandidáta sťažovateľa P. P.,

- Š. J. krivo obvinil kandidáta sťažovateľky na starostu P. P. z krádeže dreva v obci Dunajská Lužná, neumožnil tomuto kandidátovi vysielanie v obecnom rozhlase a verbálne sa mu vyhrážal v priestoroch Obecného úradu Dunajská Lužná,

- sťažovateľka disponuje informáciami, že Š. J. kupoval hlasy voličov vo voľbách konaných 15. novembra 2014.

Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľka v sťažnosti namietala porušenie princípu slobodnej súťaže politických síl a porušenie princípu rovnosti občanov v prístupe k voleným a iným verejným funkciám jednak v rámci štádia realizovania predvolebnej kampane (verejné ohováranie a osočovanie jej kandidáta, obvinenie jej kandidáta z krádeže dreva v obci Dunajská Lužná, neposkytnutie priestoru pre vysielanie v obecnom rozhlase jej kandidátovi a taktiež bližšie nešpecifikované vyhrážanie sa tomuto kandidátovi v priestoroch Obecného úradu Dunajská Lužná) a jednak v priebehu samotných volieb (kupovanie hlasov vo voľbách jedným z kandidátov na starostu obce Dunajská Lužná).

Podľa zistenia ústavného súdu na funkciu starostu obce Dunajská Lužná kandidovali šiesti kandidáti, a to Š. J. (získal 535 hlasov), E. T. (získala 476 hlasov), M. L. (získal 407 hlasov), E. O. (získal 397 hlasov), B. S. (získal 214 hlasov) a P. P. (získal 107 hlasov). Z uvedeného vyplýva, že rozdiel v počte získaných platných hlasov medzi zvoleným starostom Š. J. a kandidátom sťažovateľky P. P. predstavoval 428 hlasov.

Väčšia časť argumentácie sťažovateľky sa týkala tvrdeného ovplyvnenia výsledku volieb negatívnou kritikou vyslovenou proti jeho kandidátovi v rámci politického boja pred voľbami jedným z jeho volebných protikandidátov.

V súvislosti s argumentáciou sťažovateľky týkajúcou sa negatívnej kritiky jedného z kandidátov v rámci volebnej kampane ústavný súd považuje za potrebné pripomenúť svoju judikatúru, v ktorej už vyslovil, že účelom predvolebnej kampane je viesť diskusiu

o veciach verejných v súvislosti s programom politických strán alebo jednotlivých kandidátov uchádzajúcich sa vo voľbách o priazeň voličov, v rámci ktorej možno prirodzene očakávať konfrontačný spôsob argumentácie usilujúci sa o zdôraznenie „*vlastných predností*“ a poukázanie na „*slabiny alebo nedostatky*“ volebného rivala. Je vecou každého subjektu zúčastňujúceho sa volieb (či už jednotlivého kandidáta, alebo politickej strany), aby v rámci svojho priestoru, ktorý mu predvolebná kampaň poskytuje, ponúkol voličovi adekvátnu odpoveď na argumentáciu súpera, pokiaľ ju považuje za skreslenú, zavádzajúcu alebo nesprávnu. Kandidát zúčastňujúci sa volieb si musí byť zároveň vedomý, že v priebehu predvolebného boja v rámci predvolebnej kampane bude vo zvýšenej miere vystavený pozornosti verejnosti, pokiaľ ide o prejavy sympatií svojich priaznivcov, ale aj pokiaľ ide o kritiku zo strany oponentov (m. m. uznesenie sp. zn. PL. ÚS 105/07 z 27. júna 2007). Vo vzťahu k možnosti ovplyvnenia voličov vo voľbách v súvislosti s volebnou kampaňou ústavný súd už v judikatúre taktiež uviedol, že pri posudzovaní volebných väd je potrebné nepodceňovať voliča. Len intenzívnejší tlak na voliča spôsobilý ovplyvniť tvorbu jeho slobodnej vôle je volebnou vadou, ktorej dôsledkom môže byť zrušenie výsledku volieb (PL. ÚS 118/07). Sloboda volieb totiž znamená slobodu rozhodovania každého jednotlivého voliča (PL. ÚS 87/2011).

Ústavný súd k uvedenému poukazuje taktiež na judikatúru, v ktorej uviedol, že v konaní o volebných veciach sa neuplatňuje vyhľadávacia zásada, ktorá je jednou z vedúcich zásad trestného konania (PL. ÚS 52/2011). Ústavný súd už na dôvetok judikoval, že v konaní vo volebných veciach nie je „*vyšetrovacím orgánom*“, ktorý zisťuje (môže zisťovať) skutkový stav metódami a spôsobmi charakteristickými pre prácu orgánov činných v trestnom konaní. Jeho úlohou je predovšetkým zvážiť hodnovernosť a preukázateľnosť tvrdení sťažovateľky v kontexte s ďalšími konkrétnymi okolnosťami posudzovanej veci a na tom základe rozhodnúť, či vykoná vo veci ďalšie dokazovanie, alebo vyvodí v predmetnej veci právne závery len na základe tvrdení predložených účastníkmi konania (PL. ÚS 66/2011). Z konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. PL. ÚS 36/2011) vyplýva, že sťažovateľkou namietané protiústavné alebo nezákonné konanie musí mať priamy vplyv na dosiahnutý výsledok volieb (body 30 – 33). Túto skutočnosť musí sťažovateľka nielen namietat, ale aj doložiť exaktnými dôkazmi. Nestačí

samotné označenie dôkazov (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03 a PL. ÚS 35/03, PL. ÚS 3/2010). Súčasťou zákonných náležitostí sťažnosti sú totiž aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na význam volieb v demokratickej spoločnosti a z neho vyplývajúcu prezumpciu ich ústavnosti a zákonnosti je na sťažovateľke, aby v záujme prijatia jej sťažnosti ústavným súdom na ďalšie konanie (pri predbežnom prerokovaní) kvalifikovaným spôsobom označila také dôkazy, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu nasvedčujú, že jej tvrdenia o neústavnosti alebo nezákonnosti volieb sú reálne možné, prípadne pravdepodobné, a zároveň sú spôsobilé preukázať porušenie volebného zákona odôvodňujúce záver o inom legitímnom výsledku volieb.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní pred ústavným súdom sťažovateľka ako dôkazy na preukázanie tvrdených skutočností označila ako jediné výpovede získané výsluchom kandidátov na starostu – Š. J. a P. P.

V konaní sťažovateľka nepredložila a ani neoznačila žiadne dôkazy, ktoré by svedčili o obsahu ňou tvrdenej negatívnej kritiky (s výnimkou ňou osobitne namietaného tvrdenia o obvinení kandidáta P. P. z krádeže dreva v obci Dunajská Lužná), ako ani dôkazy preukazujúce, že by jej kandidát alebo iný jeho zástupca podali v súvislosti s ňou tvrdenou negatívnou kritikou, resp. ohováraním jej kandidáta, krivým obvinením jej kandidáta z krádeže či s údajným vyhrázaním sa jej kandidátovi alebo v súvislosti s údajným kupovaním hlasov trestné oznámenie orgánom činným v trestnom konaní pre podozrenie, že v predmetnom prípade došlo k spáchaniu niektorého z trestných činov definovaných Trestným zákonom (napr. prečin ohovárania podľa § 373 Trestného zákona, prečin nebezpečného vyhrážania sa podľa § 360 Trestného zákona a prečin volebnej korupcie podľa § 336a Trestného zákona).

V konaní sťažovateľkou označené dôkazy spočívajúce vo výsluchu dvoch kandidátov stojacich v pozícii konkurentov v politickom boji prebiehajúcom vo voľbách podľa názoru ústavného súdu nemožno považovať za dostatočné. Už zo samotného faktu, že navrhnutí svedkovia sú kandidátmi zápasiacimi vo voľbách o tú istú funkciu, je zrejmé, že záujmy

týchto ňou navrhnutých svedkov sú protichodné, a preto je viac ako pravdepodobné, že aj pohľady týchto kandidátov na okolnosti realizovanej volebnej kampane a priebeh samotných volieb budú zjavne odlišné, resp. protichodné. Vzhľadom na uvedené by podľa názoru ústavného súdu vykonanie týchto sťažovateľkou navrhnutých dôkazov neprispelo k objektívnemu zisteniu skutkového stavu v predmetnej veci, resp. k objektívnemu zisteniu podstatných okolností tejto veci (obsah negatívnej kritiky, rozsah, v ktorom bola realizovaná, a spôsob, akým ovplyvnila výsledky volieb, ďalej spôsob, akým ku kupovaniu hlasov malo dôjsť, množstva prípadov, v ktorých k nemu malo dôjsť, ktoré by zodpovedalo počtu voličov, ktorý by bol schopný ovplyvniť samotný výsledok volieb, a pod). Ústavný súd s ohľadom na uvedené návrh na vykonanie týchto dôkazov nepovažoval za účelné akceptovať, keďže podľa jeho názoru neboli dostatočné na preukázanie sťažovateľkou tvrdených skutočností.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd uzavrel, že sťažovateľka dostatočným spôsobom neoznačila a ani nepredložila kvalifikované dôkazy spôsobilé preukázať ňou tvrdené skutočnosti, ktoré podľa nej mali priamy vplyv na vyhlásený výsledok volieb starostu obce Dunajská Lužná.

Ústavný súd preto dospel k záveru, že sťažovateľka nepreukázala porušenie volebného zákona, ktoré by bolo v príčinnej súvislosti s namietaným výsledkom volieb, a preto jej sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd odmietol ako zjavne neopodstatnenú

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. januára 2015